

Boerderijles is broodnodig

Op steeds meer boerenbedrijven kunnen kinderen terecht voor een les over de boerderij. Ook op kaas- en zuivelboerderijen vindt boerderijeducatie plaats. Leuk, leerzaam én broodnodig, want kennis over de agrarische sector ontbreekt vaak; er zijn zelfs kinderen die denken dat koeien eieren leggen...

WILMA WOLTERS EN HENK TEN HAVE

FOTO: DE GROENE GRIFFIOEN

Op een kleine zevenhonderd boerderijen in Nederland vindt boerderijeducatie plaats en 240 daarvan zijn aangesloten bij het Platform Boerderijeducatie, vertelt Arjan Monteny. Monteny is voorzitter Multifunctionele Landbouw bij LTO Nederland en van het Platform Boerderijeducatie. Het platform is een samenwerking met dertien regionale initiatieven en ZuivelNL. ZuivelNL heeft een flink budget voor boerderijeducatie op melkveebedrijven. Op die manier kan een educatieles op een melkveebedrijf voor vrij weinig geld worden aangeboden en er is vergoeding mogelijk voor busvervoer van leerlingen.

Sinds een paar jaar zit boerderijeducatie weer in de lift, maar in sommige delen van Nederland is het aantal educatieboerderijen wat kleiner. Monteny: "Voor die witte vlekken, in onder andere het oosten van het land, zijn nieuwe regionale verbanden in oprichting, en Klasseboeren in Zuid-Nederland is uitgebreid naar Zeeland. Nu gaan 65.000 kinderen per jaar naar een bij het platform aangesloten boerderij. Ons streven is dat elk kind tijdens zijn of haar basisschoolperiode minstens één keer op een boerderij komt voor een boerderijles; dan zouden er jaarlijks 165.000 kinderen naar een boerderij gaan, dus er is nog werk aan de winkel." Dat betekent volgens Monteny niet dat elke boer(in) educatieboer(in) zou moeten worden, want dan zou ieder weinig leerlingen op bezoek krijgen of de een veel en de ander geen enkele. Daarbij komt dat boerderijeducatie niet voor elke boer en boerin is weggelegd. "Je moet aan een aantal eisen voldoen en daarmee ontvang je het keurmerk van het platform. Zo moeten er de faciliteiten zijn om grote groepen te ontvangen en moeten de BHV en verzekering daarop zijn aangepast. Ook voor veiligheid en hygiëne gelden er eisen. En het belangrijkste zijn misschien wel de pedagogische kwaliteiten: deelnemers krijgen een starters- en herhalingscursus en er vindt eens in de paar jaar collegiale toetsing plaats. Het gaat niet om zomaar een rondleiding op de boerderij."

Volgens Monteny is het belangrijk dat kinderen weten waar het voedsel vandaan komt, dat het op boerderijen geproduceerd wordt,

er hard voor wordt gewerkt en dat voedsel een waarde heeft en niet vanzelfsprekend is. "Als kinderen op een boerderij komen, maakt dat echt indruk. Ze krijgen alles volop mee: zien, voelen, ruiken. Dat is heel anders dan wanneer ze op school horen of via een televisiescherm zien hoe het er op de boerderij aan toe gaat. Dat boerderijeducatie belangrijk is wordt breed erkend, want het platform is ook een van de pijlers van het programma 'Jong Leren Eten' van het ministerie van LNV en ministerie van VWS."

Positief geluid

Ivonne Noordam van Zuivelboerderij Noordam in Hellouw is regiocoördinator van Boerderijeducatie Rivierenland, een van de regionale initiatieven die zijn aangesloten bij het landelijke Platform Boerderijeducatie. Samen met haar schoonzus Ariët Noordam geeft ze ook boerderijeducatie aan leerlingen. "Wij willen daarmee een positief geluid laten horen over de landbouw en specifiek de zuivelsector. We vinden het ook belangrijk dat kinderen weten waar hun eten vandaan komt. Er zijn kinderen die denken dat koeien eieren leggen, omdat wij eieren in onze winkel verkopen. En kinderen van veertien die het verschil tussen een koe en een stier niet kunnen zien. Gelukkig kunnen wij die kinderen nog het een en ander bijbrengen op de boerderij. En ook de leerkrachten en ouders. De ouders die de kinderen brengen zijn soms zelf nog nieuwsgieriger dan de kinderen", aldus Ivonne.

"Tijdens een korte ronde over onze boerderij vertellen wij van alles. Daarna mogen de kinderen zelf aan de slag, zoals een koe melken, kaas van verschillende leeftijden proeven en kazen wegen. We kunnen allerlei elementen aan de twee uur durende les toevoegen die het best bij de leerlingen passen: techniek, rekenen, duurzaamheid, voedsel-educatie... Door zelf bezig te zijn leren ze meer dan van het verhaal dat wij vertellen. In het voorjaar hebben we bijna elke week een groep leerlingen voor boerderijeducatie op ons bedrijf. Maar we ontvangen ook andere groepen, bijvoorbeeld ouderen of toeristen."

Ivonne is blij dat ZuivelNL ieder jaar subsidie in boerderijeducatie op melkveebedrijven

FOTO: DE GROENE GRIFFIOEN

FOTO: DE GROENE GRIFFIOEN

- 1 Melk roeren.
- 2 Bij het jongvee.
- 3 Kaas in linnen uitwringen.

FOTO: DE GROENE GRIFFIOEN

FOTO: ZUIVELBOERDERIJ NOORDAM

4

4 *Jezelf en kaas wegen.*

5 *Meehelpen met voeren.*

6 *Leren melken.*

steekt. “Zonder subsidie moet een school in onze regio 125 euro per klas betalen, maar dankzij de subsidie kost een les van twee uur op een melkveehouderij 25 euro. Dat is veel aantrekkelijker voor een school. En melkveehouders hebben de subsidie echt nodig voor de tijd die ze erin steken. In Rivierenland subsidiëren ook veel gemeentes boerderijeducatie.”

Nuttig werk

Bart Lubbers van Zuivelboerderij Ijsseloord in Arnhem ontving altijd al wel wat klassen, maar wil het nu wat officiëler aanpakken. Hij heeft de cursus boerderijeducatie gevolgd en wil op zijn bedrijf een educatieruimte bouwen. “Ik vind boerderijeducatie superbelangrijk, want mensen weten er steeds minder van. Wij moeten het verhaal blijven vertellen, want je kunt zien aan acties en dieractivisten dat er veel onwetendheid is.” Biologische educatie- en kaasboerderij De Groene Griffioen in Weesp is als sinds 2011 een gecertificeerde educatieboerderij. Boerin Wendela Bogerd merkt dat een boerderij voor veel mensen een ver-van-hun-bed-show is. “Mensen denken dat voedsel uit de supermarkt komt. Mijn man Boy Griffioen en ik wilden meer contact met de burger en consument. Naast zelf kaas maken en verkoop van eigen producten in onze boerderijwinkel wilden we daarom graag rondleidingen geven. Daarnaast vind ik het leuk om voor

doen we af en toe bij elkaar een audit. Dan doe je ook weer ideeën op.” De meeste aanvragen voor boerderijeducatie komen via Gooi- en Vechtstreek binnen, af en toe daar buitenom weleens wat. Beide boeren ontvangen ongeveer vijftien tot twintig klassen op jaarbasis.

Rondleiding en lessen

Met een rondleiding zijn Bart en Wendela ongeveer twee uur bezig. In Weesp zijn de rondleidingen aangepast op de leeftijd van de kinderen; er is educatie over dieren, voedselproductie of over de kringloop. De lessen zijn gemaakt door Omgevingseducatie Gooi-, Vecht- en Eemstreek in samenwerking met de boeren. De kinderen mogen helpen voeren, een kijkje nemen in de melkput of bij de melkrijder. Daarnaast organiseert Wendela sinds dit jaar kaaslessen voor schoolkinderen, die 2,5 uur duren. “Dan gaan we eerst de stal in om te zien waar de melk vandaan komt en vervolgens maken we een kaasje en proeven die.”

Vaak zijn de groepen te groot om ze echt werkzaamheden te laten doen, vindt Bart, maar hij probeert het wel. “Als er iets moet gebeuren, bijvoorbeeld een kalfje oormerken, dan probeer ik dat samen met de klas te doen. En soms laat ik een groep kruidenboter maken. Het is niet ideaal, zo’n grote groep in de kaasmakerij. Daarom kijk ik erg uit naar de nieuw te bouwen educatieruim-

FOTO: ZUIVELBOERDERIJ NOORDAM

5

groepen te staan. Ik wil laten zien hoe wij het doen, uitleggen waarom we het zo doen, en hoop daarmee begrip te kweken voor de boerensector en goed voedsel.”

Samenwerking

Bart Lubbers heeft een samenwerking met een natuurcentrum bij hem in de buurt. Schoolklassen melden zich daar aan, en het centrum verdeelt de klassen over de verschillende educatieboerderijen. Ook buiten het centrum om krijgt Bart wel aanvragen. Wendela Bogerd zit samen met ongeveer tien andere boeren uit de regio in samenwerkingsverband Boerderij-educatie Gooi en Vechtstreek. “Dat is best een hechte club. We volgen samen trainingen en bijscholing en evalueren hoe de educatie verloopt. Ook

te. Daar kan ik in het klein nabootsen wat we zelf in het groot doen.”

Vergoeding

Wendela ontvangt 150 euro voor een groep. Daar is ze een ochtend aan kwijt, plus de administratie rondom de boekingen, facturen en subsidieverlening. “Ik begeleid de boerderijlessen alleen, anders kan het simpelweg niet uit”, geeft ze toe. Nee, de boeren hoeven er niet aan te verdienen, vindt ze. Het is nuttig werk dat ze doen. Maar ook Bart vindt dat hij, als hij er straks helemaal op is ingesteld om schoolklassen te ontvangen en dit professioneel aanpakt, wel een vergoeding mag ontvangen. “Het is niet meer dan fair dat er een verdienmodel voor is.” 🐄

FOTO: ZUIVELBOERDERIJ NOORDAM

6